

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ภูมิหลังทางประวัติของการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ

โครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ หรือโครงการรื้อหนังสือแบบไขประโยชน์ได้ เป็นโครงการที่สำคัญโครงการหนึ่ง ในการที่จะช่วยเหลือประชาชนในชนบท ลักษณะสำคัญของโครงการคือการสอนใหญ่เรียนรูหนังสือแบบไขประโยชน์ได้ เพราะการไม่รู้หนังสือเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการสอนเพียงใหญ่เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ จึงไม่เพียงพอกับความต้องการ จะต้องขยายขอบเขตออกไปสู่ความต้องการของสังคม และให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งยังต้องเป็นการเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคลของศตวรรษที่ 21 (UNESCO) ให้ความหมายของการรื้อหนังสือแบบไขประโยชน์ได้ว่า "ผู้รู้หนังสือไขประโยชน์ได้คือ ผู้ที่มีความรู้เพียงพอที่จะรวมกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะการรื้อหนังสือที่อยู่นั้นเป็นสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้เกิดการพัฒนาในตนเองและชุมชน" และแมทธิว² (J.C. Mathur) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมในเรื่องนี้ว่า "การรื้อหนังสือแบบไขประโยชน์ได้เป็นการให้ทักษะที่จำเป็นแก่ผู้เรียนทำให้เขาเหล่านั้นประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไขประโยชน์ได้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เขาอาศัยอยู่"

โครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ ได้รับความสนใจจากประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในเอเชียและแอฟริกา ทั้งนี้เพราะเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา และมี

¹ Literacy House Lucknow (ed), Functional Literacy Life Planing Education. (Lucknow : Literacy House Lucknow), 1972, p.15.

² Ibid, p.7.

ประชาชนที่ไม่รู้หนังสือในอัตราค่อนข้างสูง แมว่าจะรับแนวความคิดมาจากองค์การ ยูเนสโก แต่การตีความและวิธีการในการดำเนินงานแตกต่างกันไปบ้าง เพราะแนวความคิดในการจัดหลักสูตรจะต้องเหมาะสมกับความต้องการและสภาพท้องถิ่น ซึ่งโดยทั่วไปหลักสูตรจะต้องพิจารณาในขอบเขตต่อไปนี้

1. ใหญ่เรียนสามารถมีส่วนร่วมในการที่จะเข้าใจสังคมและสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเอง ส่งเสริมใหญ่เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อตนเอง และต่อสังคมในสภาพเป็นจริงที่กำลังประสบอยู่

2. เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความคิดริเริ่มเพื่อสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับสังคมและเศรษฐกิจ

3. เพื่อเตรียมภาวะและหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างครอบครัว สามารถดำเนินชีวิตครอบครัวได้อย่างราบรื่น สร้างความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองของชาติ และความจำเป็นในการศึกษาเล่าเรียน

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน เพราะประเทศต่าง ๆ จะต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการ ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

ลักษณะการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประเทศไทย

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในประเทศไทยเป็นผลมาจากการสำรวจสำมะโนประชากรในปี พ.ศ. 2480 ซึ่งพบว่า ผู้มีอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปไม่รู้หนังสือถึงร้อยละ 68.8 รัฐบาลจึงเริ่มรณรงค์จัดการไม่รู้หนังสือโดยออกพระราชกำหนดบังคับให้คนไทยทุกคนต้องเข้ารับการศึกษาขั้นต้น เรียกว่าการศึกษาขั้นมูลฐาน แต่มีอุปสรรคคืออัตราการออกกลางคันอยู่ในระดับสูง ซึ่งประเทศไทยได้พยายามแก้ปัญหานี้ โดยนำแนวคิดจากการประชุมที่กรุงเตหะราน ประเทศอิหร่าน ทั้งนี้เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าการสอนให้อ่านออกเขียนได้อย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอ เพราะไม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนอยู่ดีกินดีได้ ควรเพิ่มการสอนทักษะเกี่ยวกับอาชีพที่คนในท้องถิ่นนั้นทำอยู่ควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้ผู้เรียนจะได้นำความรู้ที่ได้รับไป

ใช้ปรับปรุงอาชีพและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น¹

กระทรวงศึกษาธิการได้มอบให้ กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา ทดลอง
แก้ไขการไม่รู้หนังสือตามแนวของยูเนสโก และเรียกโครงการนี้ว่า "โครงการแก้ไขการ
ไม่รู้หนังสือแบบสมกิจ (Work Oriented Functional Literacy) เช่นเดียวกับที่
เรียกกันในที่ประชุมยูเนสโก ดำเนินการทดลองที่จังหวัดลำปาง ในปี 2511 เป็นเวลา 5
เดือน ทำการสอนสัปดาห์ละ 5 วัน ๆ ละ 2½ ชั่วโมง ทดลองเปิดสอน 20 ห้องเรียน ที่
อำเภอวังสามหมอ สามารถช่วยให้มีผู้รู้หนังสือเพิ่มขึ้น 452 คน² จากการประเมินผล พบว่า
ประชาชนที่อ่านหนังสือไม่ออก มีความสนใจอยากจะเรียน และมีผลการเรียนเป็นที่น่าพอใจ
สามารถอ่านออกเขียนได้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพดีขึ้น³

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการดำเนินงานตามโครงการนี้ จะประสบผลสำเร็จในด้าน
การอ่านเขียน และช่วยจูงใจต่อการมาเรียนของผู้ใหญ่พอสมควร แต่ก็ยังประสบปัญหาต่าง ๆ
มาก ทั้งนี้เพราะครูไม่มีความมั่นใจที่จะสอนค่านอาชีพ ถ้าจะเชิญวิทยากรมาสอนก็ปรากฏว่า
จำนวนวิทยากรตามท้องถิ่นที่เปิดสอนมีไม่พอ และไม่สามารถจะเชิญวิทยากรมาสอนได้ จาก
ปัญหาดังกล่าวประกอบกับผู้ใหญ่ต้องประสบปัญหา ในชีวิตประจำวันอื่น ๆ อีกมาก และปัญหา
ทางค่านอาชีพก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัญหาที่เขาเผชิญอยู่เท่านั้น จากปัญหาและเหตุผล
ดังกล่าว ผู้บริหารการศึกษาจึงได้พยายามปรับปรุงวิธีการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบสมกิจ
ตลอดมา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลดียิ่งขึ้น จนกระทั่ง

¹ กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา, "ประมวลการประชุมและรายงานข้อ
เสนอแนะของยูเนสโก ณ กรุงเทพมหานคร, วารสารการศึกษาผู้ใหญ่, 3 : 11 พฤษภาคม
2509.

² กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา, "โครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบ
สมกิจ" หน้า 7-8 (เอกสารอัครสำเนา)

³ วีระชัย มีขอมธรรม, การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ (กรุงเทพมหานคร
อักษรบัณฑิต, 2520), หน้า 13-15.

ปี พ.ศ.2513 จึงได้เริ่มจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ โดยกรมสามัญได้ส่งคณะเจ้าหน้าที่ออกไปสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการกินที่อยู่คีของประชาชนในท้องถิ่น ที่จะเริ่มโครงการคือ จังหวัดลำปางและแพร่ รวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ และจากประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อรวบรวมขึ้นเป็นเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นหมวดใหญ่ ๆ 4 หมวด คือ การเกษตร เศรษฐกิจ การอนามัยและวางแผนครอบครัว และหน้าที่พลเมือง เมื่อได้หลักสูตรเรียบร้อยแล้วจึงนำมาจัดทำเป็นแบบเรียน

หลักจากได้เตรียมหลักสูตรและแบบเรียนแล้ว จึงเริ่มทดลองที่จังหวัดลำปางและแพร่ เมื่อ พ.ศ.2514 จังหวัดละ 10 ห้องเรียน โดยมีเป้าหมายว่าภายใน 6 เดือนหรือ 180-200 ชั่วโมง นอกจากจะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเห็นแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันแล้ว ยังจะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเห็นแนวทางแก้ปัญหาจริง ส่วนทักษะในการอ่านออกเขียนได้นั้นเป็นเป้าหมายที่ถือว่ามีความสำคัญรองลงมา ซึ่งผลการดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และผู้บริหารได้พยายามหาทางปรับปรุงโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จให้ได้ผลดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

เมื่อผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจ ในปี พ.ศ.2515 โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จจึงได้ขยายออกไปในเขตการศึกษา 8 และเขตการศึกษา 3 จนกระทั่งปี พ.ศ.2516 หลังจากโครงการนี้ได้รับรางวัลชมเชยจากยูเนสโกในฐานะที่เป็นโครงการดีเด่น โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ จึงเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้นตามลำดับ ขอบเขตของโครงการได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ¹

เนื่องจากผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือส่วนใหญ่อยู่กระจัดกระจาย การรวมกลุ่มนักศึกษาให้ครบชั้นเรียนเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่เปิดชั้นเรียนไปแล้ว รุ่นสองจะเหลือ

¹ วัระชัย มีชอบธรรม, การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ (กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต, 2520), หน้า 16-20.

จำนวนผู้ประสงค์จะเรียนน้อยเกินกว่าที่จะเปิดชั้นเรียนได้ ครูซึ่งทางการได้ฝึกอบรมไว้ก็จะมีโอกาสได้สอน เป็นการสิ้นเปลืองการอบรมครู กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ประเภทอาสาสมัครเดินสอนขึ้นอีกประเภทหนึ่ง ควบคู่กันไปกับการจัดแบบเป็นชั้นเรียน เริ่มทดลองเมื่อปี 2517 ที่จังหวัดน่าน โดยใช้ครูประจำการเป็นผู้สอน เหมือนกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประเภทชั้นเรียน แต่เปลี่ยนสถานที่จากโรงเรียน มาสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ตามบ้าน ซึ่งจากการประเมินผลโครงการสรุปได้ว่า¹ วิธีสอนโดยนำการศึกษาไปสู่ผู้เรียนจนถึงประตูบ้าน ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักศึกษา ทำให้ครูเข้าใจปัญหา สภาพความเป็นอยู่และความต้องการของนักศึกษา เป็นผลให้นักศึกษาสามารถพัฒนาความรู้ความคิดของตนเองได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จประเภทอาสาสมัครเดินสอนกลุ่มผู้เรียนตามบ้าน จึงขยายการดำเนินงานเพิ่มขึ้นทุกปี กล่าวคือเมื่อปี 2518 มีนักศึกษาเพียง 1,131 คน แต่พอถึงปี 2519 มีนักศึกษาถึง 2581 คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 124.68²

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักดีว่า วิธีการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จนั้น เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน จึงได้ขยายงานนี้เพิ่มขึ้นอีก 2 โครงการ ในปี พ.ศ.2517 ได้แก่โครงการนักศึกษาวิทยาลัยครู สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จและโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 ซึ่งจัดเพื่อสนองปัญหาที่มีนักศึกษาจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาเกินกว่าระดับประถมศึกษาตอนต้นในเวลากลางวัน ประสงค์จะศึกษาหาความรู้ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น เพิ่มเติมโดยมุ่งให้เป็นการศึกษาเพื่อชีวิต เน้นในด้านการนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง สังคม และสภาพการณ์อีกด้วย

¹ วีระชัย มีชอบธรรม, การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ, หน้า 21.

² งานโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ กองการศึกษาผู้ใหญ่, "สถิติการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ 2519" หน้า 2-3. (เอกสารอัครสำเนา)

ซึ่งจะเปลี่ยนกระบวนการสอนเป็นแบบแก้ปัญหา และถือเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ และความถนัดได้อย่างกว้างขวางอีกด้วย¹

หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ รัชสมัยที่ 3-4 ได้กว้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2517 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเป็นหลักสูตรทดลองใช้ในโรงเรียนผู้ใหญ่ 6 โรงเรียน ในปี พ.ศ.2518 และประกาศใช้เป็นหลักสูตรใช้ทั่วประเทศเมื่อเดือน พฤศจิกายน 2522

ความหมายของการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ

กองการศึกษาผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้ดำเนินงานโครงการนี้ ได้ให้ความหมายของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันของประชาชนในชนบท² จุดสำคัญของการจัดการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จก็เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเล่าเรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองและสังคมใกล้ตัว เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างจริงจัง ให้เป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ³ ได้ให้นิยามของการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จว่า การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ เป็นการศึกษาที่จัดเพื่อให้ผู้ใหญ่ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน ซึ่งจะช่วยให้เขาสามารถปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจและสังคมให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังต้องการให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ทางเกษตรแผนใหม่และความรู้ด้านอื่น ๆ

¹ วีระชัย ชอมธรรม, การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ, หน้า 22-23.

² กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา, การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ (กรุงเทพฯ : 2518), หน้า 109 (เอกสารอัครสำเนา).

³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, "รายงานสภาพการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ 2518" (กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2518) หน้า 5. (เอกสารอัครสำเนา).

เพื่อช่วยให้เพิ่มพูนรายได้ให้สูงขึ้น มีฐานะทางการเงินที่มั่นคง มีความรู้เกี่ยวกับการอนามัย และวางแผนครอบครัว มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีความรับผิดชอบด้านหน้าที่พลเมือง และสามารถอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็นเพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าหาความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง

ยูเนสโก¹ ได้จัดประชุมระดับรัฐมนตรี เพื่อจัดการไม่รื้อหนังสือได้ให้ความหมาย การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จว่า เป็นการสอนให้การรู้หนังสือกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ โดยการสอนด้านอาชีพควบคู่กันไปกับการสอนอ่าน และเขียน เพื่อที่ผู้เรียนจะได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ในการปรับปรุงอาชีพและ ความเป็นอยู่ของตนเอง ตลอดจนชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 พุทธศักราช 2522

หลักสูตรการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับ 3 และ 4 เป็นหลักสูตรต่อเนื่อง จากหลักสูตรการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จชั้นอ่านออกเขียนได้ การศึกษาระดับนี้มุ่งที่จะ ส่งเสริมผู้เรียนที่ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรม อันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพการศึกษาหาความรู้และข่าวสาร ข้อมูลเพิ่มเติม และการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หลักสูตรนี้มีความยืดหยุ่นพอเพียงที่จะให้ผู้เรียนเลือกเรียน ได้ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจและความต้องการของตน

หลักการ

หลักสูตรการศึกษานักเรียนใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3 และ 4 มีหลักการสำคัญดังนี้

¹UNESCO, Regional office for Education in Asia, Study Visit and Seminar : Work Oriented Adult Literacy Pitot Project in Iran. (Bangkok), 1976, pp. 16-22.

1. เป็นการศึกษาที่จัดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่ได้เรียนในระบบโรงเรียนภาคปกติ ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอันเป็นพื้นฐานสำหรับประกอบอาชีพตามความสนใจ หรือเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมอาชีพที่ทำอยู่แล้วให้ดีขึ้น

2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตของตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สิ่งแวดล้อมและวิทยาการใหม่ ๆ

3. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยส่วนร่วมเป็นหลักใหญ่แก่ให้สอดคล้องกับสภาพการแก้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

4. เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิหน้าที่ของพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

โกวิท วรพิพัฒน์¹ มีแนวความคิดที่เชื่อว่า มนุษย์เราทุกคนต่างต้องการความสุข และจะมีความสุขได้เมื่อตนเองและสิ่งแวดล้อมกลมกลืนกัน โดยอาจปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้กับตนเอง ในบางกรณีอาจปรับปรุงทั้งสิ่งแวดล้อมและตนเองให้กลมกลืนกัน และเมื่อไม่สามารถทำได้อาจหลีกเลี่ยงสังคมและสิ่งแวดล้อมไปสู่แหล่งที่เหมาะสมกับตน

จากแนวคิดและปรัชญาดังกล่าว กองการศึกษาผู้ใหญ่ ได้วางจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ ระดับที่ 3 และ 4 ที่จะให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงกระบวนการคิด ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ อันจะเกิดผลให้แกผู้เรียนดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่า และดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และวัฒนธรรมอันดีงาม

¹โกวิท วรพิพัฒน์, "ความต้องการพื้นฐานของการเรียน" รายงานการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2518), หน้า 8-9.

2. เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง
ในระบบประชาธิปไตย ตลอดจนรับผิดชอบตนเอง ครอบครัวและสังคม

3. มีความรู้ความสามารถและทักษะ เพียงพอแก่การประกอบอาชีพ การศึกษา
เพิ่มเติมหรือการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ได้คำนึงถึงการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง และการมีพื้นฐาน
ความรู้เพียงพอที่จะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

4. เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของประเทศ รู้จักพิจารณาและตัดสินใจ
อย่างมีเหตุผล

5. มีเจตคติที่ดีต่อสัมมนาชีพทุกชนิด ฝึกให้ขยัน อดทน ประหยัด ตลอดจนรู้จัก
สงวนและบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ และทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ ทั้งในปัจจุบัน
และอนาคต¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹กรมการศึกษานอกโรงเรียน, กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษานานาชาติ
แบบเบ็ดเสร็จ. ระดับ 3-4 กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2522). หน้า 2

โครงสร้างหลักสูตร¹

หมวดวิชา	ระดับที่ 3		หมายเหตุ
	วิชาบังคับ (หน่วยกิต)	วิชาเลือก (หน่วยกิต)	
วิชาสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต	12(ส1, ส2, ส3, ส4)	-	เรียนรายวิชาใดก่อนก็ได้
วิชาภาษาไทย	4(ท1, ท2)	4(ท6, ท11)	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่กำหนด ในโครงสร้างของวิชาคณิตศาสตร์
วิชาคณิตศาสตร์	-	8(ค1, ค2, ค3)	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่กำหนด ในโครงสร้างของวิชาคณิตศาสตร์
วิชาวิทยาศาสตร์	-	13(ว1, ว2, ว3, ว4)	สามารถเลือกเรียนได้ทุกวิชา
วิชาภาษาอังกฤษ	-	30(อ1ถึงอ10)	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่กำหนด ในโครงสร้างของวิชาภาษาอังกฤษ
วิชาชีพ	3(บังคับเลือก)	เลือกเรียนได้ไม่เกิน 6 หน่วยกิต โดยไม่ ซ้ำกับวิชาที่เรียนใน วิชาบังคับเลือกแล้ว	ยกเว้นสำหรับพระภิกษุและสามเณรไม่ ต้องเรียนวิชาชีพทั้งวิชาบังคับและวิชา เลือก
	19	11 (อย่างน้อย)	สำหรับนักศึกษาที่เป็นพระภิกษุ และสามเณรให้เรียนวิชาบังคับ 16 หน่วยกิต วิชาเลือกสามัญ อย่างน้อย 14 หน่วยกิต

¹กรมการศึกษานอกโรงเรียน, กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา

หมวดวิชา	ระดับที่ 4		หมายเหตุ
	วิชาบังคับ (หน่วยกิต)	วิชาเลือก (หน่วยกิต)	
วิชาสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต	13(ว5, ส6, ส7)	-	เรียนรายวิชาใดก่อนก็ได้
วิชาภาษาไทย	7(ม3, ท5, ท5)	9(ท7, ท8, ท9, ท10, ท11)	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่กำหนด ในโครงสร้างของวิชาภาษาไทย
วิชาคณิตศาสตร์	-	22(ค1, ค2, ค3 ค4, ค5, ค6)	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่กำหนด ในโครงสร้างของวิชาคณิตศาสตร์
วิชาวิทยาศาสตร์	-	13(ว1, ว2, ว3 ว4)	สามารถเลือกเรียนได้ทุกวิชาถ้ายังไม่ได้ เรียนมาก่อนในระดับ 3
วิชาภาษาอังกฤษ	-	30(อาถึงอา10)	การเลือกเรียนต้องเป็นไปตามที่กำหนด ในโครงสร้างของวิชาภาษาอังกฤษ
วิชาชีพ	3(บังคับเลือกและ ไม่เลือกซ้ำกันที่ เรียนในระดับ 3)	เลือกเรียนได้ไม่ เกิน 12 หน่วยกิต ไม่ซ้ำกันที่เรียนมา แล้วในระดับ 3 และที่เป็นวิชา บังคับในระดับ 4	ยกเว้นสำหรับพระภิกษุ-สามเณร ไม่ ต้องเรียนวิชาชีพทั้งวิชาบังคับและ วิชาเลือก
รวม	23	27	สำหรับนักศึกษาที่เป็นพระภิกษุและ สามเณรให้เรียนวิชาบังคับ 20 หน่วยกิต วิชาเลือกสามมัญอย่างน้อย 30 หน่วยกิต

การเรียนการสอน

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเนื้อหาในแต่ละบทเรียน ควรให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และให้มีความสัมพันธ์ระหว่างรายวิชามากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์ และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานเป็นกลุ่ม ฯลฯ
3. ผู้สอนควรจะคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ ซึ่งมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

เวลาเรียน

ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ และโรงเรียนอาจเปิดภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่ได้เห็นสมควร โรงเรียนจะต้องเปิดสอนระดับ 3 สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 2 คาบ ระดับ 4 สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 3 คาบ นักศึกษาจะต้องมีเวลาเรียนระดับ 3 ไม่เกินภาคเรียนละ 12 หน่วยกิต ระดับ 4 ไม่เกินภาคเรียนละ 18 หน่วยกิต และต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 3 ภาคเรียน ไม่นับภาคฤดูร้อน จึงจะมีสิทธิ์ขอรับประกาศนียบัตรการศึกษานักเรียนระดับที่ 3 หรือระดับที่ 4 แล้วแต่กรณี

รชนี้ ศรีไพวรรณ¹ กล่าวว่า เนื่องจากการจัดการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จ เป็นงานที่มุ่งสู่บุคคลเพื่อความมุ่งหมายไม่เพียงแต่สอนให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้

¹รชนี้ ศรีไพวรรณ, "วิธีสอนผู้เรียน" คู่มือการสอนแบบเรียนการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จ เล่ม 1 (พระนคร : อักษรบัณฑิต 2516), หน้า 39.

และคิดเลขเป็น แต่ยังไม่สอนให้เกิดเจตคติที่ดีเป็นการสร้างคนให้มีคุณภาพ ดังนั้นการดำเนินงานจึงต้องจัดหลักสูตรเพื่อมุ่งไปสู่การแก้ปัญหาจริง ๆ ส่วนวิธีการสอนนั้นก็แตกต่างกับการสอนในระบบโรงเรียนโดยทั่วไป เพราะใช้การสอนแบบพื้นฐาน คือการสอนแบบอภิปราย เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ร่วมกันพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นมาช่วยกันคิด ช่วยกันออกความเห็นหรือช่วยกันแก้ปัญหานั้น ๆ

เมื่อได้ดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่แล้ว กองการศึกษาผู้ใหญ่ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ร่วมกันประเมินผลโครงการจากการวิจัย เพื่อสำรวจสภาพการอ่านออกเขียนได้ และคิดเลขเป็นของผู้ที่จบหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสรุปได้ว่า

สภาพเกี่ยวกับโรงเรียนเบ็ดเสร็จ ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประชาบาล การสอนเน้นด้านการอภิปรายกลุ่ม ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีวุฒิระดับอนุปริญญา และมีประสบการณ์การสอนคนละหลายปี ในด้านทักษะของครูส่วนใหญ่สนับสนุนและเห็นประโยชน์มีความเข้าใจเป้าหมายของการจัดตั้ง และเสนอแนะให้มีการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาเรียน สภาพการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็นของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างดีพอประมาณ แต่ไม่สามารถเทียบได้กับชั้นใด และนักศึกษาในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ ได้คะแนนการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า โครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จมีผลต่อผู้เรียนในด้านการพัฒนาและยกระดับตนเอง ดังที่สมบัติ บุตรคำ² พบว่าผู้เรียน

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, และกรมสามัญศึกษา. รายงานการวิจัยการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2520), หน้า 30-31.

²สมบัติ บุตรคำ, "การศึกษาเปรียบเทียบกับความรู้และทัศนคติด้านอนามัย และการวางแผนครอบครัวของผู้เรียน และไม่เคยเรียนหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ เขตการศึกษา 8" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520), หน้า 71.

การศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จ มีความรู้ความชำนาญและวางแผนครอบครัว สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยเรียนการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จ และมีเจตคติทั้งสองด้านดีกว่าด้วย และประเทืองแดงงาม¹ ยังพบว่าผู้เรียนจบหลักสูตรการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จ มีมโนภาพแห่งตนและความคาดหวังสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนหลักสูตรดังกล่าว

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการที่ได้ศึกษาบทความ วารสาร เอกสารหนังสือและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนของนักศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จ ปรากฏว่าผลงานวิจัยในต่างประเทศมีน้อยมาก สำหรับประเทศไทยยังไม่มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้พยายามรวบรวมรายงานและบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังจะเสนอต่อไปนี้

จากรายงานประเมินผลของกรมวิเทศสหการเกี่ยวกับสภาพปัญหาทั่ว ๆ ไปของการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่² พบว่า

ด้านส่วนตัวของนักศึกษาทั้งสองระดับนี้มักจะก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องภูมิความรู้ของนักศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ เพราะนักศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่มักจะมีปัญหาเรื่องพื้นฐานเดิมซึ่งอ่อนอยู่แล้ว

¹ประเทืองแดงงาม, "การศึกษามโนภาพแห่งตน และความคาดหวังแห่งตนของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนสำเร็จหลักสูตรการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จในเขตการศึกษา 3" (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520), หน้า 102.

²คณะกรรมการดำเนินการศึกษาและร่างโครงการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน, รายงานสภาพขอเท็จจริงของการศึกษานอกโรงเรียน 2512-2516. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2518), หน้า 7-11.

บุคลากรด้านบริการและธุรการ ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ของหน่วยงานต่าง ๆ มักไม่มีความรู้ความเข้าใจ หรือไม่ได้รับการศึกษาอบรมในเรื่องนี้มาโดยเฉพาะ ทำให้การดำเนินงานการศึกษาผู้ใหญ่ไม่ได้รับความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการศึกษาผู้ใหญ่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว จึงทำให้เกิดการขาดแคลนครูผู้บริหารการศึกษาประเภทนี้ จึงแก้ปัญหาโดยการเอาครูที่ยังไม่เคยผ่านการอบรมมาทำการสอน จึงก่อให้เกิดปัญหาในค่านคุณภาพของการศึกษา ในการดำเนินวิธีสอน ครูมักจะสอนอย่างเดียวกับโรงเรียนในระบบ คือผูกขาดในการพูดเพียงคนเดียว จึงน่าจะสำรวจดูว่าการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้บรรลุตามจุดหมายหรือไม่

สำหรับครูผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดวิชาความรู้ได้คือพอหรือครบถ้วน เพราะไม่มีคู่มือการสอนขาดอุปกรณ์การสอนอันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

ค่านผู้เรียน นักศึกษาผู้ใหญ่ที่มุ่งหวังจะอาศัยการศึกษาผู้ใหญ่เป็นบันไดไต่ไปสู่การศึกษาชั้นสูงต่อไปนั้น จะมีมาตรฐานความรู้เท่าเทียมกันกับนักเรียนที่สำเร็จจากโรงเรียนในระบบหรือไม่ การออกกลางคันของนักศึกษาผู้ใหญ่มีมาก ก่อให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา ส่วนใหญ่มักจะเกิดการติดขัดในเรื่องการประกอบอาชีพ หรือเกิดความเบื่อหน่ายที่ไม่สามารถเรียนทันตามที่ครูสอนได้

โมหัมหมัด อับดุลกาเดร์ และสมจิตร สร้อยสุริยา¹ กล่าวว่า การสำรวจความต้องการเป็นงานที่มีความสำคัญมากสำหรับนักการศึกษาผู้ใหญ่ เนื่องจาก "ความต้องการคือสิ่งซึ่งเมื่อใดมักก็ช่วยให้รู้สึกดีใจ ชื่นใจ พอใจ และอาจช่วยให้เกิดความสำเร็จในชีวิต นักการศึกษาผู้ใหญ่ควรสำรวจความต้องการและการยึดเป็นพื้นฐานในการเสนอโครงการ

¹โมหัมหมัด อับดุลกาเดร์, และสมจิตร สร้อยสุริยา. "การสำรวจความต้องการ" การจัดทำโครงการและการประเมินผลการศึกษาในระบบโรงเรียน. (กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2520), หน้า 9-11.

ศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อให้เกิดความพอใจแก่ผู้มีส่วนร่วม เพราะถ้าผู้บริหารจะนึกเอาเองว่า ผู้ใหญ่ต้องการอะไร โดยมีใ้ค้อออกไปสำรวจจริงอย่างมีแบบแผนแล้ว โครงการนั้นก็จะมี สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ฉลาด รมยานนท์¹ ได้กล่าวถึงหลักการของการให้การศึกษาผู้ใหญ่ เกี่ยวกับหลักสูตร หรือขอบข่ายของวิชาที่จะเรียน ควรจัดตามความต้องการของผู้เรียน ซึ่งมีความยืดหยุ่นได้ตามผู้เรียน

โมหัมมัด อับดุลกาเดร์² อ่างถึงจอร์จ ซีแมน ได้กล่าวว่าผู้ที่จะเป็นครู นักศึกษาผู้ใหญ่ที่ดี และทำงานได้ผลนั้น จะต้องเข้าใจและเคารพในความสนใจ ความ ต้องการ ความสามารถ และทัศนคติของผู้ใหญ่ที่มาเรียน

สมหวัง อะมะวัลย์³ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่าในทุกๆ โครงการของการศึกษาผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะ เป็นโครงการขจัดการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ โครงการโรงเรียนฝึกฝนอาชีพ เคลื่อนที่หรือโครงการการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ สิ่งสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจ ต่อนักศึกษาผู้ใหญ่อย่างยิ่งคือ

1. นักศึกษาผู้ใหญ่เป็นใคร
2. อะไรคือปัญหาของนักศึกษาผู้ใหญ่
3. นักศึกษาผู้ใหญ่ต้องการอะไร จากการมาสมัครเรียน
4. ทำไมนักศึกษาผู้ใหญ่จึงหยุดเรียนไปเฉย ๆ

¹ ฉลาด รมยานนท์, "ความเข้าใจเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่" วารสารการศึกษาผู้ใหญ่ 13 (พฤศจิกายน 2508), หน้า 5.

² โมหัมมัด อับดุลกาเดร์, "หลักการการศึกษาผู้ใหญ่" วารสารการศึกษาผู้ใหญ่ 8 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2514), หน้า 11.

³ สมหวัง อะมะวัลย์, "แต่เพื่อนผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้ใหญ่" วารสารการศึกษาผู้ใหญ่ 14 (กันยายน - ตุลาคม 2520), หน้า 37-39.

ผลการวิจัยในประเทศ

นวลเสนต์ วงศ์เชิดธรรม¹ ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการของ นักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาและเปรียบเทียบ ปัญหาและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญในเขตกรุงเทพมหานคร ปัญหาและความต้องการที่ศึกษาได้แก่ ค่านหลักสูตร ค่านการเรียนการสอน อุปสรรคที่มีต่อการศึกษา และความไม่สมหวังเมื่อเข้ามาศึกษาในโรงเรียนผู้ใหญ่ ความต้องการค่านความช่วยเหลือ จากโรงเรียนผู้ใหญ่ และความคาดหวังจากเรียนจบการศึกษาระดับที่กำลังศึกษาอยู่ กลุ่ม ตัวอย่างเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 1-5 จำนวน 558 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ในระดับ 1-2 และตอบแบบสอบถามในระดับ 3-4-5 ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาผู้ใหญ่มีปัญหา โดยส่วนรวมค่อนข้างน้อย
2. นักศึกษาผู้ใหญ่มีความต้องการโดยส่วนรวมค่อนข้างมาก ซึ่งลักษณะของความ ต้องการต่าง ๆ แยกออกได้ดังนี้
 - ค่านหลักสูตร ต้องการเนื้อหาวิชาที่เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและนำไปใช้ ในการทำงานได้ สามารถเข้าใจได้รวดเร็ว
 - ค่านการเรียนการสอน ต้องการให้ครูหาวิธีสอนที่เข้าใจง่าย มีอุปกรณ์ การสอนที่เหมาะสมกับเรื่องที่สอน เอาใจใส่นักศึกษาเปิดโอกาสให้ซักถามปัญหาในชั้นเรียนได้
 - ค่านการบริหาร ต้องการบริการอุปกรณ์ และตำราเรียน บริการห้องสมุด แนะแนว บริการนำคัมภีร์น้ำใจ และการปฐมพยาบาล
 - ค่านความคาดหวังหลังจากจบการศึกษาระดับที่กำลังศึกษาอยู่ คือจะศึกษา ในระดับสูงต่อไป

¹นวลเสนต์ วงศ์เชิดธรรม, "ปัญหาและความต้องการ ของนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ ในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิต- วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522). หน้า 9.

สมมิตร ศรีนิคม¹ ได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร แบบเรียน พฤติกรรมของผู้เรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแบบเบ็ดเสร็จหมวดคอนามัย และหน้าที่พลเมือง ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ความมุ่งหมายในหมวดคอนามัย เน้นพฤติกรรมด้านความเข้าใจ หมวดหน้าที่พลเมือง เน้นพฤติกรรมด้านการนำไปใช้ พฤติกรรมตามความมุ่งหมายและแบบเรียน มีความสัมพันธ์กันในหมวดหน้าที่พลเมือง ส่วนในหมวดคอนามัยไม่สัมพันธ์กัน พฤติกรรมจากการวิเคราะห์แบบเรียนและพฤติกรรมจากการทดสอบผู้เรียนไม่มีความสัมพันธ์กัน

กมล สุกประเสริฐ และคณะ² ได้ทำการประเมินผลโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบสมกิจ ปรากฏว่านักศึกษาส่วนใหญ่พออ่านได้ แต่ในด้านการเขียนยังทำไม่ได้ดีนัก ทั้งนี้เป็นเพราะนักศึกษาและครูเพิ่งได้ลงมือในด้านการอ่านให้ได้ออกก่อนเป็นสำคัญ ซึ่งถ้าจะสอนประกอบกันไปทั้งสองอย่างก็เป็นการสมควร สิ่งที่น่าประหลาดใจก็คือ ได้เห็นผู้ใหญ่มากสนใจ และมีหลายคนที่เป็นเพื่อนของนักศึกษาที่เรียนแต่ยังอ่านหนังสือไม่ออก ก็อยากจะมาสมัครเข้าเรียนบ้าง

มานพ กาลละดี และคณะ³ ได้วิจัยการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแบบเบ็ดเสร็จประเภทจัดเป็นชั้นเรียนและประเภทอาสาสมัครเดินสอน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย และจุดคติของผู้เรียนทั้งสองประเภท ผลการวิเคราะห์สรุป

¹ สมมิตร ศรีนิคม, "การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรแบบเรียน และพฤติกรรม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มัธยมศึกษาวิทยาลัยศิลปากร, 2520).

² กมล สุกประเสริฐ, และคณะ. "รายงานการประเมินผลโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบสมกิจ" 2517, หน้า 2-5. (เอกสารอัครสำเนา).

³ มานพ กาลละดี, และคณะ. "การสอนนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาแบบเบ็ดเสร็จประเภทอาสาสมัครเดินสอน" 2517, หน้า 2-5. (เอกสารอัครสำเนา).

ได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษาประเภทอาสาสมัครเดินสอน มีได้ค้อยไปกว่า การเรียนในห้องเรียน และบางวิชาเช่นภาษาไทย กลับจะได้ผลดีกว่าเสียอีก ทางด้าน เจตคติก็มีได้แตกต่างกัน นอกจากนั้นยังพบว่านักศึกษาที่เรียนโดยครูไปสอนตามบ้าน มีการ ออกกลางคั่นน้อยมาก นักศึกษาส่วนใหญ่สนใจการเรียนดี และมีความภูมิใจเมื่อได้มาเป็น นักศึกษา รวมทั้งมีความพึงพอใจต่อวิธีการสอนแบบเบ็ดเสร็จ

สมทรง อัครกุล¹ ได้ทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบระดับการรู้หนังสือของผู้จบ การศึกษา จากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ กับระดับการรู้หนังสือของ นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาไทย ในปี พ.ศ.2517 ผลการ วิจัยปรากฏว่า ระดับการรู้หนังสือของผู้สำเร็จการศึกษานักเรียนแบบเบ็ดเสร็จ ทำกว่านักเรียน ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่สูงกว่านักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยเห็นว่าโครงการนี้จะ ได้รับความส่งเสริมในด้านการทำงาน และการลงทุนให้มากขึ้น และเห็นว่าการศึกษานักเรียน ผู้ใหญ่หลักสูตรอื่น ๆ ควรจะคำนึงถึงความรู้ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันด้วย เพื่อ ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการเรียนยิ่งขึ้น นอกจากจะได้ใช้วิชาทักษะพื้นฐาน (อ่าน เขียน คิดเลข) เท่านั้น

กุหลาบ หวังสีกุล² ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้จบ การศึกษาจากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จไปแล้วเป็นเวลา 3 ปี กับผู้จบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาว่าที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านจะมีอิทธิพลต่อความคงอยู่ของ การรู้หนังสือ ของผู้จบการศึกษาจากโครงการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ และผู้จบชั้นประถม

¹สมทรง อัครกุล, "ระดับการรู้หนังสือของผู้สำเร็จการศึกษาจากโครงการแก้ไข การไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 37-45.

²กุหลาบ หวังสีกุล, "ความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้จบจากโครงการแก้ไข การไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 30-40.

ปีที่ 4 หรือไม่เพียงใดผลการวิจัยพบว่า ผู้จบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จ มีความคงอยู่ของการรู้หนังสือต่ำกว่าผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผู้จบการศึกษาจากโครงการและผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านมีความคงอยู่ของการรู้หนังสือสูงกว่าผู้อยู่ในท้องถิ่นที่มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากการประเมินผลโครงการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จดังกล่าวมาแล้ว ขอมเกิดประโยชน์แก่ผู้บริหารงานการศึกษาผู้ใหญ่เป็นอย่างดี ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยและประเมินผลก็คือ¹

1. การประเมินผลโครงการ การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร์จในระยะแรกเริ่มโครงการนี้ ช่วยให้ผู้บริหารทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาที่มีอยู่ และนำปัญหาเหล่านั้นมาปรับปรุงให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การประเมินผลและวิจัยระหว่างโครงการเป็นครั้งคราวนั้น ช่วยทำให้ทราบผลการปฏิบัติงานด้านตัวครู อุปกรณ์การเรียนการสอน วิธีสอนและผลการปฏิบัติงาน ข้อมูลเหล่านี้จะถูกส่งกลับไปให้ครู และทำความเข้าใจกับครูในการที่จะช่วยกันแก้ไขให้การปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนดีขึ้น

3. การประเมินผลและวิจัยในชั้นสุดท้ายของโครงการ ช่วยทำให้ทราบผลการปฏิบัติงานของโครงการ โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม ซึ่งเลือกไว้เพื่อการเปรียบเทียบโดยเฉพาะ

นอกจากนั้นการวิจัยผู้จบการศึกษาไปแล้ว ก็มีช่วยผู้บริหารอย่างสำคัญ ในการที่จะทำให้เกิดความมั่นใจ หุ่นเทกำลังกาย กำลังงบประมาณและกำลังความคิดให้กับงานในอันที่จะคิดปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการนี้ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

¹ วีระชัย มีชอบธรรม, เรื่องเดิม, หน้า 108-109.

ผลการวิจัยต่างประเทศ

คาร์ และโจเซฟ¹ ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความต้องการ ของนักศึกษาผู้ใหญ่ ที่มีต่อบริการและโปรแกรม ด้านการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อประเมินความสำคัญของบริการและโปรแกรมด้านการศึกษาของนักศึกษาผู้ใหญ่
2. เพื่อประเมินความสำคัญของบริการแนะแนวนักศึกษาผู้ใหญ่ และบริการวางแผนอาชีพ
3. ศึกษาความต้องการของการเตรียมนักศึกษาผู้ใหญ่หญิง เพื่อจะไปประกอบอาชีพที่ไร้แรงงาน
4. ศึกษาให้เห็นความสำคัญของชั้นเรียนวิชาทั่วไป และวิชาชีพของนักศึกษาผู้ใหญ่
5. ศึกษาจุดมุ่งหมายทางด้านอาชีพ และการศึกษาต่อในอนาคตของนักศึกษาผู้ใหญ่
6. ศึกษาบริการเฉพาะที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนโปรแกรมการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาผู้ใหญ่รับรู้ว่าการบริการและโปรแกรมการศึกษาเป็นความจำเป็น และต้องการให้มีการขยายออก ซึ่งโปรแกรมการศึกษาจัดได้ตรงกับความต้งการในปัจจุบัน และควรจัดให้ตรงกับความต้งการต่อไป
2. นักศึกษาผู้ใหญ่ต้องการให้ขยายโปรแกรมการศึกษาทางด้านอาชีพ โดยเฉพาะด้านการค้า เทคนิค และธุรกิจ
3. ต้องการบริการแนะแนว และการดูแลเด็กที่มีส่วนน้อยที่มีความต้องการด้านการเงิน การค้า การขนส่ง

¹Karr and Kenneth Joseph, "Muting the Charnging Needs of Adults Through Educational Programs and Services," Dissertation Abstracts International. 39 (April, 1976), p. 6426A.

รอสและเจนนี่¹ ได้ศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเข้าศึกษาในโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. ศึกษาเหตุผลของนักศึกษาในการเข้าศึกษาต่อในโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่
2. เพื่อศึกษา ช่วงอายุ (Stage - life)เพศ และความต้องการการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่อยู่ในโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ ในมหาวิทยาลัย 12 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า

1. ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเหตุผลที่เข้ามาศึกษาต่อ ซึ่งได้แก่ ภูมิหลังด้านอาชีพ ระดับของโปรแกรมการศึกษา ระดับที่นักศึกษาลงทะเบียนไว้ และเพศ

2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมากในการเลือกโปรแกรมศึกษาผู้ใหญ่คือ ต้องการเป็นบุคคลที่มีการศึกษา ต้องการมีความสุขส่วนตัว ต้องการปริญญาและต้องการมีสถานะทางการทำงาน

จากการค้นคว้าวรรณคดีที่เกี่ยวข้องทั้งของไทย และต่างประเทศ ดังกล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่ามีการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จน้อยมาก จึงพอจะสรุปได้ว่าเรื่องที่ได้ทำการศึกษาเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของนักศึกษาผู้ใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร เนื้อหาและพฤติกรรมของผู้เรียน ระดับการรู้หนังสือของนักศึกษาผู้ใหญ่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การติดตามผลนักศึกษาในด้านการเรียน การยกระดับความถนัด ความสามารถและความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ศึกษาเกี่ยวกับเหตุผลที่เข้ามาเรียนในโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเข้าศึกษาต่อในโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน ของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จต่อไป

¹Ross and Norma Jeanne, "Variables influencing the Decision to Enter Adult Education Graduate Programs," Dissertation Abstracts International 39 (November 1978), p. 2692A.